

pevaje, dokler ga ni predramil zvonček cerkovnikov.

»O da, da, v Padovo! O sv. Anton Padovanski!« hropel je nenadoma zboleli Rebula.

»Rebula! kaj tako naenkrat? Torej hočeš res prevideti se z Bogom?« vprašal je došli duhovnik.

»O Gruden!« prosil je milo bolnikov slabi glas, »daj mi roko, odpusti nesrečnežu!«

»Kaj takega? Kaj ti imam odpustiti?«

Duhovnik je zaprl vrata, poslavši ljudi ven.

Nikdo ni šel radostnejši domov čez uro časa, kakor nabrežinski župnik. Na potu ga je pozdravljajl pijani Milič z zdivjanim obličjem in porudelim nosom. Kako prijetno se je smejal župniku!

Tam v bajtici pa se je odtrgala osrečena duša od revnega telesa, dobivši

dvojno odpuščanje. Župnik se je moral hitro vrniti k umirajočemu. Kdo je plačal mizarja, cerkvenika, pogrebniške, če ne Gruden?

Še par let je deloval blagi, sedaj jako mili župnik sredi svojih župljanov, ki so ga zelo ljubili. Nekega dne je obsinilo solnce tudi njegov grob. Mladičiči in deklice pa so pokladali nanj cvetne šopke, vzrasle na domačih tleh, in od spomladnih cvetic do jesenskih poznic je bilo na gomili obilo domačega cvetja.

* * *

Lani sem šel mimo grobišča in slišal grobarje, ki so prekopavali grob »črnošolca« ter si pripovedovali čudne zgodbe iz njegove dobe. Zdele so se mi dovolj zanimive, da je tudi jaz povem drugim.

Pokojni gribeljski cerkovnik.

(Črtica iz Bele Krajine; spisal Janko Barlè.)

Se sedaj ga vidim, kako je korakal! Ves se je zviljal in s posebno spretnostjo prestavljal svoji dolgi nogi, na katerih je počivalo ogromno truplo. A tudi roki je dobro porabljal. Ko je z eno mahnil nekoliko čevljev izpred sebe, potegnil je z drugo nekoliko čevljev od sebe nazaj, in to veslanje se je enakomerno ponavljalo, kakor nihanje nihala pri uri. Prava škoda, da ni zagledal belega dne v Homerjevih časih, izvestno bi ga bili porabili za glasnika v vojski; morebiti bi bil celo med tekaleci v Olimpiji dobil častni lavorjev venec. Vendar dosti o tem, — pozabil sem, da ga niti poznali niste! pokojnega gribeljskega cerkovnika. Ker sem počel pri nogah in rokah, pa pojdimo dalje proti glavi! Ne vém, kakova napaka, ali pa svojina gribeljskega cerkovnika je

bila, da mu je bilo levo rame višje od desnega, vendar bilo, kakor mu drago, gribeljski cerkovnik je imel to napako v taki meri, da jo je tudi neumetniško oko lahko zapazilo. Vendar to so malenkosti. Vsa popolnost gribeljskega cerkovnika se je zbrala na njegovi glavi, katera je počivala na ne previsokem, a precej širokem vratu. Narava ga je obdarila v obilni meri z onim ponosnim udom, katerega v navadnem jeziku nos zovemo in kateri si je izbral svoj sedež v sredi lica. Od podnožja iz očesnih dolin se je počasi vzdigoval, potem se je precej časa zmiraj višje in višje nadaljeval, dokler se ni s strmim prepadom doli proti ustnicam okončeval. Ust ni imel baš velikih, vendar primerna so bila nosu. Brada mu je bila zašiljena in mu malomarno štrlela tja v beli svet.

Na vsaki strani nosú sta se spuščali doli mimo ustnic do brade dve precèj globoki brazdi, a prav blizo druge, na desni strani cerkovnikovega spoštovanega lica ukoreninila se je precejšna bradavica. Izpod košatih obrvi je gledalo dvoje rujavih očes, kateri sta se ugnjezdili prav daleč notri v očesnih jamicah. Ko se je cerkovnik zasmeljal, pogledalo te je ono dvoje rujavih očes, takó veselo in prijazno, da si kar zamaknen gledal v oni očesi, brazdi na obéh straneh ustnic sta se zaokrožili, nos se je spustil dostojanstveno doli proti ustnicam, brada mu je še bolj štrléla tja v beli svet, in priznal bi, dragi moj, da boljega človeka od gribeljskega cerkovnika ni na širokem svetu; priznal bi, da se živi stvor božji ne zna takó dobrohotno smejati, kakor se je znal gribeljski cerkovnik.

Gribeljski cerkovnik, — pisal se je za Šmíca, a na krstu so mu dali lepo imé sv. Jurija — gribeljski cerkovnik, spoštovani Jurij Šmíc, je bil edini naslednik svojega očeta v mali koči pred vasjó. Šmícova koča, i kaj bi jo hvalil, ni bila posebnost; takih koč je v Beli Krajini več, mogoče še boljnih in lepših od njegove; a slonela je uprav tamkaj na rebru, kjer se začénja cesta vzdigovati in se začénja tudi vás. Mala sobica sè štirimi okni, skozi katera se je mogla jedva razkuštrana Jurijeva glava pomoliti, tesna veža, katera je bila tudi kuhinja, vrata, katera so imela samó lesen zapah in katera so bila takó nizka, da se je moral Jurij vselej pred njimi pripogniti, stara na pol raztrgana streha — evo vam Šmícove kočé! Toda! — zábil bi bil skoraj Šmícovega hleva, če smem ono staro, nizko poslopje, katero je stopilo v isti red sè Šmícovo kočó in pred katerim se je razprostiralo malo gnojišče — imenovati hlev. V tem poslopju, katero je bilo najpodobnejše staremu, preobrnememu loncu, stanovala je stara, suhorebra kravica »krnja«. Imé je dobila menda od krnjastih rogov, ker enega je imela samo pol, drugi jej je bil doli zavít. A kjer je krava, tam je izvestno tudi njiva, ker kam bi sicer z gnojem! Takó je bilo tudi pri našem Juriju, ker tudi on je imel njivo — njivico, nekoliko metrov

v obsegu, prav doli pod kočó. Dosti koristna ni bila, ker so bila tla precej ilnata, — vendar njivica je bila, in pridelal se je kak sadež, ker ono, kar je cerkovnik za svojo službo dobil, bilo je precèj pičlo.

Cerkovnik bil vam je Šmícov Jurij, — cerkovnik v pravem pomenu besede; vendar večna škoda, da ni bil cerkovnik doli »pri fari«, kjer bi boljše opazili njegove zasluge in vrline, kakor pa v oddaljeni, osamljeni vásici. Umel je svoje opravilo; kakó tudi ne bi, saj se je bil naučil od svojega očeta, a njegov oče od njegovega deda itd., ker je bila vedno »mežnarija« v Šmícovi koči, in nekdanj so vse boljše znali, nekdanj v starih, boljših časih. In kakó je znal moliti gribeljski cerkovnik, naš spoštovani Jurij Šmíc! Ženice so govorile, da je prava škoda, da ni naš Jurij kaj drugega postal. Hitreje je molil, kakor sam gospod kapelan. Posebno pa se je ponašal sè svojim »konfitejorom«. Počél je v debelem basu — imel je čvrst glas naš Jurij — mrmljal je, mrmljal nekoliko časa, potem se pa trikrat prav čvrsto ob prsi udaril in rekel: »meja kolpa, meja kolpa« — to se je posebno dobro in razumljivo slišalo —; potem je zopet nekoliko časa mrmljal, a na zadnje pa rekel »domin noštrum« in ponosno dvignil glavo, češ, kaj ne, da znam?

In znal je, znal, kaj bi tisto!

Toda pustimo to, ker bilo je vendar večkrat v Gribljah tiho opravilo in prišli so gospod kapelan maševat. Kaj je bil Jurij Šmíc, videlo se je pa najbolje na praznik sv. Vida, ko je bil v Gribljah cerkveni shod. Naj bi le eden izmed vas videl, kakó je Jurij takrat okrasil veliki oltar — (malih nij niti bilo)! Sv. Vid je bil ves v zelenju, takó, da se je skrtil tudi kotel in da je iz zelenja gledala samo glava sv. Vida. In vse to je napravil naš Jurij. Hej, znal je, znal . . . A, da je znal, priznali so tudi gospod župnik, ker, če je bilo doli »pri fari« kaj večjega, n. pr. če je bilo opravilo s tremi, ali pa o velikonočnem času, ko je toliko opravila v cerkvi, vselej so dejali Martinku, cerkovniku doli »pri fari«: »Pa reci tudi Juriju, naj pride, bode ti tudi on kaj pomogel!« — In mislim, da to priznanje tudi nekaj veljá.

Še enega opravila se je gibeljski cerkovnik, spoštovani Jurij Šmic, prav veselil — bila je to bira, pšenična in proséna bira. Ko so kmetje pšenico omlatili, — bilo je to navadno tam okoli velike maše — vselej je Jurij po pridigi posebno nategnil ušesa in z veseljem poslušal oznanilo, da se bode v ponedeljek začela pšenična bira. On je bil že stari nosec. Takrat se je dobro živelo, ker so v kaki premožnejši hiši vselej pripravili dobro južino, — a gospod toliko, da so pokusili, saj so pa krepkeje udarili nosci po mastni gibanici, posebno pa Jurij, kateri je gibanico jako čislal. Pa tudi kaka kapljica se je dobila, saj so premožni in gostoljubni ljudje Beli Kranjci. Jurij je bil vstvarjen za nosca, ker so druge zelo ovirale in trudile one silne ograje in plotovi, katerih ima tako obilno vsaka hiša doli v Beli Krajini, on je pa kar prestavil svoji nogi, saj dolgi sta bili dosti. Pri biri je bil Jurij vedno dobre volje, posebno se je pa takisto dobrodušno smejal, a večkrat je zakričal s svojim čvrstim glasom takó glasno, da se je na drugi kraj vasi slišalo: — »Hej, ljudi, hej! dajte šénice, dájte!« Pri proséni biri je bilo pa še bolje. Takrat je imel že mnogokateri kmet sladkega mošta, in Jurij se je večkrat izgubil v katero klet. Ni sicer znano, kaj je Jurij tamkaj počel, vendar mislim, da bi ugenil, če bi za sodnika takrat na pomoč poklical Jurijev rudečkasti nos.

Kaj bi še dalje govoril! Bil je mož na svojem mestu, naš spoštovani Jurij Šmic, gibeljski cerkovnik, in to vam bodi dosti. Še dolgo časa bi bil lahko opravljal vestno in natančno častno svojo službo, kakor jo je nekda, da ga ni pokrila črna mogila prav na pokopališču sv. Vida, kjer je bil toliko časa cerkovnik. Škoda ga pa je, škoda Šmicovega Jurija. Od tega je pač že nekaj let. A povém vam, kako je to bilo.

* * *

Bilo je nekoč po sv. Juriju, v soboto popoldne. Naš cerkovnik je baš odklenkal — klenkati je tudi znal Jurij, kakor le malokdó — potem je pa stopil, pripognivši se na ona nizka vrata v svoj

raztrgani hlev, kjer je že dolgo časa mukala njegova suhorebra kravica krnja. Cerkovnik jo je odvezal in odšla sta, kravica naprej, naš Jurij pa za njo, doli ob rebru, dokler nista prišla do graje, kjer je vodila mala pot doli na Dogave. Tamkaj je ob potu raslo dokaj sočne trave, posebno sedaj spomladi, ker pozneje jo je vso do čistega pomulila ješča krnja. Naj pohvalno omenim, da je bila krnja prav poštena kravica in zadovoljna z malim, rada se je pasla in Jurij se ni bal, da bi mu kam odbezljala. Vsedel se je zato Jurij na grivo, podprl si glavo s komolcema, katera je naslonil na svoji dolgi nogi, in malomarno gledal kravico, kako je zadovoljno pulila zeleno travo. Bog védi, kako je počel Jurij misliti na gospodarstvo, saj navadno ni mnogo mislil naš spoštovani Jurij Šmic. — »Doli na njivici« — govoril je sam seboj — »posadil sem krompir, vsejal nekaj debeljače, da bode kaj jesti. Hvala Bogu in njegovemu ljubljencu sv. Vidu, živi se, živi. Ne morem se baš potožiti. Krnja se bode za tri tedne otelila, prodám tele, a novce spravim. Nekaj sem si že prihranil hm! hm! zmeraj se še kaj zasluži. Vendar kaj mi bo vse to, ker sem sam samcat, kakor suh hrastov štor na tem širokem svetu. »Meznarija« je bila vedno pri naši hiši, in kdo pride za menoj?«

Zamislil se je in mislil je dolgo, naš spoštovani Jurij Šmic. Ne vé, kako mu je prišla takó nenavadna misel v glavo in da je začel govoriti: »Hm! hm! oženil naj bi se, ta bode prava. I saj res, kako, da se nisem že preje domislil! Pametna misel je to. Kaj bi se vedno sam z vsem bavil, posebno pa v kuhinji, kjer tako malo razumem. Ženske je treba v hiši, ženske. Ona naj mi bi kuhala vsak dan debeljačne žgance, katere takó spoštujem — no, a h kakemu prazniku bi se naredila za premembo tudi mastna gibanica — — he — he — he — — moja najljubša jed.« — Baš se je krnja zmotila in nekako nehoté zagrizla v bližnjo deteljino. To je Jurija vzbudilo iz globokih in prijetnih mislij, in zakričal je s svojim krepkim glasom: — »Nà, krnja, mala krnja, krnjica, kam greš v škodo — greš nazaj!« In res se je kra-

vica domislila, da ni na pravem potu, poslušala je resni opomin svojega gospodarja in pulila zopet kakor preje travo ob grivi.

Jurij je pa zopet dalje mislil: »Pa red bode v hiši, red, ko pride ženska. Prala mi bode obleko, zakrpala včasih kaj — pa kaj bi govoril, vedno bode dosti opravila. Saj je tudi gospodarstvo, in jaz ne morem vsemu kaj. Pa kaj, če zbolim, kdo mi bode neki stregel, kdo mi kupal, kdo me bode tolazil? In pride starost, pride nadloga in jaz sam samcat — — Treba ženske, treba v hiši in povsodi, kaj bi tisto! Oženil se bodem, pa se bodem!« —

Dolgo je še mislil naš Jurij o prihodnji ženitvi, dokler se ni približal večer in ni zašlo zlato solnčece »za božjo gnado«. In zopet sta stopala domov proti hlevu, spredaj dobra kravica krnja, sedaj s polnim želodcem, a za njo pa spoštovani Jurij Šmic, gribeljski cerkovnik, s trdnim sklepom v glavi, da se oženi čim preje.

* * *

Dolgo je premišljeval in pretresoval naš Jurij v svoji počasni pameti, kje naj si poišče primerno nevesto. Mislil je, mislil in se naposled vendar domislil. Meginova Neža, katera je gostaçila v svoji raztrgani kočii prav doli pod cerkvico sv. Vida, bilo je ono srečno stvorenje, katero si je naš Jurij za družico izvolil. — »Lepa ni« — mislil si je modri Jurij — »hm! pa saj tudi meni niso nikdar dejali, da sem Bog vé kako onégast — pa kaj za to, saj nisem nespameten fant; ima jih tudi že blizo petdesetih, hm! tudi jaz nisem več mlad, glavno je, kakor govore, da ni takisto brez vsega. Nekaj je po svoji rajni teti dobila — pravijo — in prav bi prišlo tisto, prav. Njena kočia bi se prodala, ona bi k meni prišla, prinesla nekaj sè seboj — prikupila bi se še kaka njivica — hm! — živelo bi se z božjo pomočjo. I prav njo vzamem, njo, Meginovo Nežo. Poprašal jo bodem pri prvi priliki.«

In ta prilika je prišla kmalu. Meginova Neža je imela mali okrajek prav ob poti k cerkvici sv. Vida, katera je stala v senci dveh orjaških lip na malem holmu zunaj vasi. Cerkovnik je nekega popolu-

dne baš nekaj v cerkvi opravil in jo mahal proti svojemu domu. Ne vé m kakó, menda nekako slučajno pogledal je na ono Nežino njivico in zagledal na njivi Nežo, ko je okopavala krompir. Čuden stvor božji bila je ta Meginova Neža. Podobna je bila menda najbolj polni, zavezani vreči; bila je male, čvrste postave, živega, vendar grdega obraza. Vaščanje so govorili, da je prav jezična, vendar kdo bi jim verjel, le meni verjemite, povem vam, da je bila Neža prav ponižna, pohlevna in krotka ženica. A če se je malo huje otresla na kakega hudomušnega zabavljivca, kdo bi jej zameril, saj še pes pokaže zobe dečku, če ga draži.

Vendar vrnimo se k našemu Juriju, kateri jo je mahal prav korenjaško mimo njive, na kateri je Neža krompir okopavala. Neža je začula človeške stopinje, saj ni preveč polahko stopal gribeljski cerkovnik, in obrnila je glavo in telo (vratú je imela jako malo) na ono stran, od koder so se začuli koraki. Cerkovnik je to opazil in se brzo domislil — tako ostroumen je vendar le bil — da je to najlepša prilika, da izvoljenki svojega srca izrazi srčna čustva.

»Bog, daj dobro srečo, Neža!« — začel je. — »Ti že okopavaš. Pa lep krompir imaš!«

»Bog daj, Bog!« — odgovarjala je Neža — »hm! moj krompirček je hvala Bogu še precèj lep. Bala sem se pa zanj one dni, ko je mraz pritisnil, da ga ne bi oparilo, no pa je vendar vse po sreči izišlo!«

»Po sreči ti gre, po sreči, pa v gospodarstvu se tudi razumeš, kaj bi tisto. Vés, škoda je, prav škoda, da kje drugje ne gospodariš.«

»Kakó misliš to, Jurij?« poprašala ga je ona in stegnila še ono malo vratú, kar ga je imela.

»Omožila naj bi se, omožila« dejal je Jurij in nemirno potegnil z roko po vročem čelu.

»Jaz naj bi se omožila? Pojdi, pojdi ti oslè stari, ti se ženi ti, dolgin dolgi, ti se ženi ti, če te bode katera hotela. Pa poberi se od tod in ne draži me dalje!«

»Neža! nikari ne, saj te ne mislim dražiti. Prav resno mislim, omoži se, take bi ne bilo daleč okoli...«

Vendar ogenj je bil že v strehi. Ni še Jurij izgovoril, kar je mislil, že so se vsule nanj, kakor toča na žitno polje, razne psovke.

»Oj, ti prekla dolga, ti butec, ti, ti osel oslasti, ti bedák bedasti, nisi li zadosti star, pa si še takó neumen in pa hudoben! Kaj so ti vrane mozeg izpile, ti dolgin dolgi, ti nosán ti, ti, ki nimaš toliko pameti, kolikor jaz za nohtom črnega, ti — — ti — — ti se hočeš iz mene, poštene ženske norčevati? Oj, ti pijavka, ti butec — — pa iz mene poštene ženske? Pa ti, da si pošten človek — —?«

Kdo bi naštel razne psovke, s katerimi je Megínova Neža spoštovanega Jurija Šmíca, gribeljskega cerkovnika, nadelila! Na srečo jo je Jurij še za časa pobrisal, a Neža je preminjala barve kakor zelenec, kadar se na pomladanskem solncu solnči, in kričala je in se penila, ko je bil cerkovnik že blizu svoje kočee. A ko je v kočoo prispel, stisnil se je naš spoštovani Jurij Šmíc, gribeljski cerkovnik, kakor da ga je kdo z vodo polil, prav v kót in dolgo premišljeval, kakó so mu s tem dogodkom vse lepe nade odplavale po vodi . . .

(Konec.)

Cigan je cigan.

(Slika iz domačega življenja. — Spisal M. O.)

Bilo je vročega poletnega popoldne, ko je tovoril voznik in pôt našega trga, strijca Jože Strijček, sè svojim dokaj na okroglo ukrojenim »belcem«, pa dobro obloženim vozom iz Ljubljane proti domu. Poleg razne druge ropotije in strijca Strijčka samega je sedelo na vozu še troje drugih oseb: dve ženski, potujoči sè Strijčkovo »pošto« prav iz mesta in en delavec-tesar, ki je bil pa še le po poti prisedel. Šlo je počasi; le sedaj pa sedaj se je posrečilo vozniku z zopetnim in zopetnim »hi!« in pa s kako gorko črez hrbet dopovedati rejeni živali, da je splošna želja na vozu sedečih, naj se premiče malo hitreje.

Na vozu sedeči pa so imeli med seboj razne pogovore.

»Sedaj ste dodelali s tesanjem?« vpraša Strijček tovariša poleg sebe.

»Smo«, pritrđi óni.

»Koliko časa si bil z dóma?«

»Od Telóvega sèm.«

»Ohò! ti si pa že dobro naredil.« In Strijček je pomel koščene svoje prste hoteč pokazati, kaj je »dobro naredil«, zategnil je usta na smeh, pa pokimal z glavo.

»I tako, tako. Doma bi se ne zaslužilo toliko v tem času.«

»Kaj še! Doma ni sedaj nič. Kdor ima živino, eden, dva para vól, ta še zasluži kak krajcar. Posihdob pa tudi z živino ne bo nič. Saj mora poiti voznja, če ni pes. Prekupcev za les je čimdalje menj, a voznikov vedno več.«

»Res je tako, res. Prekupci izginjajo. Saj se vedno sliši: tá-le, pa tá-le je obožal pri lesu, le óni se pa komaj še drži. Kaj méniš, Jože, kupčija z lesom je loterija: kdor ima srečo, tisti obogati pri njej, kdor pa sreče nima, izgubi še tisto, kar je kdaj imel. E, niso več časi za to.«

»Slabi časi so, slabi«, poseže tu vmes ženski jeziček, ki je že ves čas sèm migal in se premikal, a kaj, ko je ni bilo take govornice, da bi se dala katera ziniti vmes! Sedaj pa se je ponudila prilika, četudi le bolj za silo. Ženski stváríci namreč bi gotovo raje videli, če bi se sukal pogovor o tej in oni: kakšna je, kako vse vé o njej, kako jej vse zavida, ker je taka pa taka; kako se je oné naredil, da je onegavo vzal, ki je pa bolj tako, da bi se rada gosposki držala, če bi šlo, ki ni vajena

Turek. Tudi smrt je svoboda. O krasna svoboda slovanska — smrt!

Brez težav pridejo v Radušo. Potovali so skozi male vasi, kjer so stanovali večidel pravoslavni kristijani; za peščico poturčencev se itak niso ménili, vedé, da jim nič žalega storiti ne morejo.

Imeli so ustaši kaj važne razloge zapustiti svoj dosedanji tabor. Potolkli so bili tlačitelje v Klanjcu, turška vlada jih je vsled tega iskala po bližnjih gorah.

Tonkić-aga je bil pa še celó v taboru — in sedaj je prost. Ustaši mu ne verjamejo mnogo, saj je že star rek, da moslim ne drži prisege. V Raduši planini so bili ustaši varnejši in bližje bratom Ercegovcem.

Taborili so v globoki dolini pod Radušo. Dolg čas so prodajali in brez posla so pohajali po gozdih, ne vedé, kaj se godi v Plivu in okolici.

(Konec.)

Pokojni gribeljski cerkovnik.

(Črtica iz Bele Krajine; spisal Janko Barlé.)

(Konec.)

Sménite-li, da se je premislil spoštovani Jurij? — »Oženil se bodem, pa se bodem,« — bila je od sedaj edina misel v njegovih modri glavi, čeravno se je že enkrat pošteno opeknel. Njemu je bilo sedaj le še bolj jasno, da res ženske v hiši potrebuje, na katero še preje mislil ni. — »Kdo mi bode krpal, kdo kuhal, kdo me bode pral?« — mislil si je cerkovnik, čeravno se je vse to preje tudi brez ženske opravilo. Zakrpal si je »brageše« (hlače) sam, čeravno ne znam kako lepo, vendar za silo je le bilo, in tudi krompir se je za silo skuhal na malem ognjišču spoštovanega Jurija Šmice, gribeljskega cerkovnika.

In zopet je cerkovnik premišljeval, katero naj bi si izbral za družico. Težko se dobi dobra ženska. Iskal je cerkovnik, iskal tu pa tam, — nikjer nič: ena ga ni hotela, druge se ni upal prositi, tretja je bila presiromašna.

Bil je v Černomlju somenj. Cerkovnikova dobra krnja se je med tem ote-lila in gribeljski cerkovnik je odgnal lepega telička v Černomelj na prádaj. Nekaj posebnega so vam ti somnji v Beli Krajini. Vedno so dobro obiskani,

dasi je pravih kupcev in prodajalcev le malo. Skoraj od vsake hiše gredó po trije: gospodar, da si kupi kosó, ali pa brus; hišna mati, katera nosi na somenj par vencev čebule, ali pa kako glavico zelja, tudi kako pišče, a na somnju si pri zgovornem Ribničanu umisli lonec ali pa skledo; a z njima gre pa tudi nadepolni sinček, ali pa pridna hčerka, da se že v mladosti nauči kupovati in pa prodajati. In to vam je, dragi moji, vselej tako, kadarkoli je v lepem Černomlju, ali pa v novi Metliki somenj. Med te redne obiskovalce sejmov pa nisem uvrstil spoštovanega Jurija Šmice, saj je imel danes vendar le važnega posla, saj je prodajal malega telička in ga tudi še dosti dobro prodal.

Popoludne se je vračal Jurij Šmic s somnja domóv. Dobro je prodal teliča in korakal je zadovoljno in veselo po prašni cesti, a nogi je imel dolgi in je skoro došel Brkopčevo Doro iz Cerkvišč, katera se je tudi vračevala s somnja. Brkopčeva Dora je bila, ménim, nekaj čez trideset let staro deklé. Svojega dóma ni imela, nego je imela tam pri Butalatovih sobico izgovorjeno, saj so si bili nekaj v rodu. Vendar niso lepo med seboj

živeli, ker se je Dora vedno kregala z mlado Butalatovko. Ne vém, katera je bila vzrok temu večnemu prepiru, Dora vsaj ni hotela biti nikdar ničesar kriva; vendar ljudje so govorili, da imata obe neki prav dolg jezik. Zató si je pa Dora tudi sama kuhala in imela vedno kako njivico v najemu, kjer je posejala in posadila, kar ji je bilo potrebno. Lepa ni bila Brkopčeva Dora. Tanka, dolga, suha je bila, in ni čuda, če je imela, kakor se je govorilo, tudi dolg, vendar ne suh, nego dobro namazan jeziček.

»Ti jo pa dobro mahaš!« — ozrla se je Dora na Jurija, ko jo je došel. — »Kaj si takó hitro opravil?«

»I saj tudi nisem imel posebnega posla. Tele je bilo lepo in našel sem skoro kupca. Kaj pa hočem še v Černomlju delati?«

»No, mož že dobi opravila, če ni drugega, gre pa malo v krčmo, saj imajo neki dobro pijačo, v gradu!«

»He, sevéda pijača je, samo za denár je huda — svet nima groša!«

»Presneti Jurij, glej ga no, kakó si varčen postal; kdó bi si mislil?«

»Treba je, treba, časi so hudi!« — odgovarjal ji je Jurij in korakala sta v prijateljskem razgovoru dalje. Ne vém, kako se je dogodilo, da je Jurij, ko je domóv prišedši spravljal dobljene denarje v omarček, dejal: — »To vzamem, ali pa nobene!« — in takó je tudi bilo, ker se v jeseni onega leta Brkopčeva Dora ni zvala več Brkopčeva Dora, nego žena spoštovanega Jurija Šmíca, gribeljskega cerkovnika.

* * *

Imel je Jurij Šmíc ženo v svoji koči, katere je tako potreboval. Ne vém, kakó je bilo s krpanjem, ker je naš cerkovnik prav takó sedaj, kakor popreje, imel na svoji suknji večkrat kako luknjo, a tudi mi ni znano, da bi se bil kje hvalil, da mu njegova mlajša polovica ne znam kakó izvrstno kuha. Vendar bilo je nežno žensko bitje in sicer prav zgovorno žensko bitje v cerkovnikovi koči in o tem so znali najbolje njegovi sosedje povedati.

Cerkovnikova Dora je imela tudi kokoši; Jurij jih popreje, dokler je bil še

samec, ni imel. Čemú neki? Saj je imel z drugimi stvarmi dosti opravila, in pripraviti si tudi ne bi znal kokošje pečenke. Povedal sem že, da ni bilo kaj prida svetá okrog Jurijeve kočé, pa se je zató kaj lahko pripetilo, da so kokoši zašle tjekaj na sosedovo dvorišče. Soseda ni s početka nič rekla, ali kasneje, ko se je to le ponavljalo, zapodila je te nadležne goste, češ, kaj jih pa redí, če jih nima kje imeti. I kaj vém kako, saj ni rekla baš tako glasno, vendar jo je mlada Šmicovka, ki ni imela samo dobro razvitega jezika, nego tudi sluh, slišala, pokazala se iz veže in začela:

»Ne bodejo ti trave pozobale, ne! Koli-kokrat se pa tvoje k meni zaletó!«

»Moje?« — začudila se je sosedica. — »Tega mi pač ne moreš reči. To ti pa povém, da bodem odslej vsako tvojo kar s kamenom ali pa s krepelcem pogнала, če mi pride še kdaj na dvorišče.«

»Ti boš krepelila? Ti?« ustila se je cerkovnikovka — »jaz bi te pač rada videla, kakó bi moje kokoši krepelila, ti, pa ti! . . .«

In takó se je nadaljeval prepír, a nečem naštevati raznih priimkov, s katerimi sta se jezni sosedi nadárjevali, dokler se nista, kakor dva razdražena gada pobrali v svoji vezi.

Takó se je prepír širil. Tudi z drugimi se je cerkovnikovka spoprijela. Cerkovniku, našemu poštenemu Juriju Šmícu, bilo je pač težko, da se mu žena prepíra z vsemi vaščani, s katerimi je preje v takem lepem miru živel, vendar potrpel je.

Enkrat ji je pa vendar-le rekel:

»Slišiš, Dorka« — počel je in se pogladil z roko po čelu — »slišiš, Dorka, mislim, da bi bilo vendar le prav, da malo bolje živiva sè sosedi. Človek vendar večkrat kako stvar potrebuje, kje naj jo dobi, če ne pri sosedu? Pa ljubití se moramo med seboj.«

»Sedaj bodi pa še ti siten, bedak neumni! Kakoršni so oni, taka sem pa jaz. Lizala se jim pa ne bodem« — rekla je odločno žena.

»Nikari takó, Dorka, cerkovnik sem in pristoji se pač, da z vsemi lepo v miru živim.«

»He, he,« — zasmejala se je žena — »to ti pa res mnogo nosi! Glej ga no, glej, kaj se ti méša?«

»Nè, ni lepó ne, da nad vsakim kričiš, in da se z vsakim kregaš.«

»Nò, ti me bodeš učil, kaj naj delam? Ti osel stari, ti! Pojdi, pojdi raje s krnjó na pašo, a mene pa pusti, jaz že vém, kaj delam, poslušala pa ne bodem nobene pridige!«

Odšel je Jurij in bilo mu je težko, da ima táko ženo, in nič več ni bil vesel. Tudi sosedov se je ogibal, boječ se, da mu ne bi kaj očitali, ker je bil poštena duša spoštovani Jurij Šmíc, gribeljski cerkovnik.

* * *

Bilo je po zimi. Sneg je pokril pred nekoliko dnevi lepo ravnino ob Kolpi, a doli od Gorjancev je brila prava kraška burja. Vsakdo se pritisne ob takem času najraje k topli peči, v kateri veselo plapolá ogenj. Tudi spoštovani Jurij Šmíc, gribeljski cerkovnik in pa njegova zgovorna polovica sta bila v svoji koči; ona je nekaj krpala, on je pa pri peči lučnike cepil.

»Ti!« dejala je ona — »drv ni, treba bode v gozd, da nabereš suhljadi.«

Cerkovnik je prenehal cepiti, vzdignil je glavo in rekel:

»Ej, za nekoliko dnij bode že še, čeravno bolj po malem.«

»Kaj, nič več jih ni. Sè slamo pa ne bodem kurila.«

»Pa bi vendar počakala, Dorka, sedaj takó brije zunaj; jutri pojdem, mogoče bode topleje.«

»Kar sedaj pojdi, kaj se bodeš izgovarjal! Sediš rad pri peči, a storil ne bi nič, jaz sama pa tudi ne bodem hodila v gozd po drva.«

Molčal je Jurij, vzel suknjo in sekiro in odšel v gozd. Dolgo je nabiral, saj ni mogel nič pripravnega nabrati, ker je najlepše polomljene veje sneg zamèl. A po taki burji nabirati je tudi hudó,

saj si je mislil, da mu bode odneslo nos in ušesa. Utrudil se je Jurij, predno je nabral, da je bilo dosti. Povezal je veje in se na butaro vsedel, da se malo odpočije, saj se je tako trudil, da mu je postalo vroče. Ko se je malo odpočil, vzel je butaro na rame in odšel počasi po snegu domóv . . .

* * *

In ni bil več oni stari Jurij. Ko je ondaj iz gozda prišel, ni mu bilo dobro in čez nekoliko dnij je moral v postelj. Vstal je sicer zopet, vendar zdrav ni bil, pokašljeval je in dušilo ga je nekaj.

Pa mu tudi ni bila njegova Dora v bolezní to, kar je nekdaž o svoji bodoči nevesti sanjal. Ni ga tolažila, le kregala ga je, češ, zakaj v postelji lenobo pase; ni mu skuhala kaj boljšega, hranila ga je le s krompirjem. In žalostilo je to dobrega Jurija, da so se mu njegove nade tako izneverile.

A po veliki noči je moral Jurij zopet v postelj, katere ni več zapustil. Čakal je in Boga prosil, da dočaka vsaj še enkrat praznik sv. Vida, vaškega patrona, da mu zopet okiti mali oltarček, kakor je samó on znal. Vendar tudi ta želja se mu ni izpolnila. Baš nekoliko dnij pred sv. Vidom so ga zagreblí na pokopališču sv. Vida, in košate lipe, katere obkoljujejo malo pokopališče, razprostrle so svoje veje tudi nad njegovim grobom. Kadar cvetó lipe in šumi med listjem in med cvetjem lehák veterček, takrat pada dišeče lipovo cvetje na pozabljen grob pokojnega gribeljskega cerkovnika Jurija Šmíca. Pozabljen? . . . Ne. O prazniku sv. Vida, ko se zberó pobožni ljudje iz vse Bele Krajine na tem prijetnem mestu, ko upró svoje oči v goreči molitvi na mali, skromni oltarček, opazi pač marsikateri, da ni več tako vešče ozaljšán, kakor je bil preje, ko ga je kitila spretna roka pokojnega cerkovnika: takrat se spomnijo njega in izmoliijo nekoliko očenašev tudi za njegovo — dobro dušico.

